

Pápa Város

Településfejlesztési Konceptiója

TERVEZET

2017. április

Készült: **Pápa Város Önkormányzata megbízásából**
8500 Pápa, Fő utca 5.

Készítette:

**Pest megyei Terület-, Település-, Környezet
Tervező és Tanácsadó Kft.**

1085 Budapest, Kőfaragó u. 9.
Tel: 267 05 08, 267 70 78 Fax: 266 75 61
E-mail: pestterv@pestterv.hu
www.pestterv.hu

Felelős
tervező:

Károlyi János
vezető tervező
okl. geográfus, okl. szociológus
építész kamarai névjegyzéki szám: 13-1017
tervezői jogosultság: TR

Közre-
működtek:

Schuchmann Péter
vezető tervező
okl. táj- és kertépítész mérnök,
okl. városépítési- városgazdasági szakmérnök
építész kamarai névjegyzéki szám: 01-5068
tervezői jogosultság: TR, TK

Hanczár Zsoltné (KÉSZ Kft.)
vezető tervező
szakképesítés: okl. gépészmérnök,
okl. városépítési- városgazdasági szakmérnök
mérnökkamarai névjegyzéki szám: 01-2418
tervezői jogosultság: TRe-T, TRh-T, TRv-T

Pápa Város
Önkormány-
zata részéről:

dr. Áldozó Tamás
polgármester

Unger Tamás
alpolgármester

Mezei László
főépítész

Molnár István
osztályvezető

Pápa - Budapest, 2017. április

TARTALOM

1. BEVEZETÉS	4
2. JÖVŐKÉP	6
2.1. Pápa jövőképe a társadalmi, gazdasági, táji, természeti és épített környezetére vonatkozóan.....	6
2.2. Pápa jövőképe a térségi szerepére vonatkozóan.....	7
2.3. Településfejlesztési elvek	8
3. CÉLOK	10
3.1. Pápa fejlesztését szolgáló átfogó célok és a részcélok, alcélok meghatározása	10
3.1.1. Átfogó cél a Városszerkezet terén: Fenntartható méretű és szerkezetű, vonzó, vitális, értékőrző, zöld város	10
3.1.2. Átfogó cél a Gazdaság terén: Stabil termelőszektor megteremtése, bevételt hozó beruházások, magasabb hozzáadott értékű gazdaság	17
3.1.3. Átfogó cél a Társadalom terén: Egészséges és jól képzett, szociálisan érzékeny sikeres helyi társadalom	19
3.1.4. Átfogó cél a Térségi szerep terén: Felértékelődő közlekedési csomóponti szerepét és lehetőségeit kihasználó foglalkoztatási, igazgatási, oktatási, szellemi, egyházi központ.....	22
3.2. A jövőkép, az átfogó célok és a részcélok kapcsolata.....	26
3.3. A fejlesztési célok értelmezése az egyes településrészekre.....	27
4. KIINDULÓ ADATOK A TOVÁBBI TERVEZÉSI FELADATOKHOZ	29
4.1. A stratégiához és a településrendezési eszközök készítéséhez szükséges társadalmi, gazdasági és környezeti adatok meghatározása.....	29
4.2. A meghatározott területigényes elemek alapján, javaslat a műszaki infrastruktúra fő elemeinek térbeli rendjére és a terület-felhasználásra irányuló településszerkezeti változtatásokra.....	32
4.3. Az örökségi értékek és a védettség bemutatása, javaslatok az örökség védelmére és az örökségi érték alapú, fenntartható fejlesztésére	33
 A koncepció megvalósítását szolgáló eszköz- és intézményrendszer	33
Javaslat a koncepció és a változások nyomon követésére, a felülvizsgálat rendjére.....	34

1. BEVEZETÉS

Pápa város jelenleg hatályban lévő településfejlesztési koncepciója a 144/2001. (IX.27.) Képviselőtestületi határozattal került jóváhagyásra. Ez a dokumentum azonban a jelenleg hatályos jogszabályi előírásoknak már nem felel meg, és a készítése óta eltelt másfél évtized során aktualitásából is veszített. A jogszabályi környezethez igazodó és tartalmában is megújított új településfejlesztési koncepció kidolgozása több okból is különösen időszerűvé és szükségszerűvé vált.

Az elmúlt másfél évtized során számos jelentős változás következett be a városban, a járásban, a szűkebb és tágabb környezetben, beleértve Veszprém megyében és Győrben és térségében lezajlott változásokat is. Az elmúlt évek során a reálfolyamatokban végbement és az intézményi feladat ellátási viszonyok terén bekövetkezett változások, a gazdasági válság hatásai és az újbóli fejlődés lehetőségei, a településfejlesztést is érintő jogszabályi változások együttes ismeretében döntött úgy Pápa Város Önkormányzata, hogy új településfejlesztési koncepciót készít. Ez az új településfejlesztési dokumentum támaszkodik egyrészt az önkormányzat által készített, illetve a várost érintő kapcsolódó tárgyú koncepciókra, tervekre, programokra és figyelembe vette azokat a körülményeket, amelyek a város fejlesztésére hatással lehetnek. Mindezek együttesen beépültek ebbe az új jogszabályi követelmények szerint készült településfejlesztési koncepcióba.

Korszerű, helyi konszenzuson alapuló fejlesztési dokumentumok nélkül a város felkészületlen a területi folyamatok kezelésére, kisebb az esélye a fejlesztési támogatások megszerzésére, az itt élő polgárok életminősége javítására, illetve a helyi gazdaság, kiemelten egyes feldolgozóipari ágazatok és a turizmus hatékony fejlesztésére. E konszenzus kialakítása érdekében a településfejlesztési koncepció céljai, javaslatai széleskörű partnerségen alapulnak.

2015-ben a KDOP-6.2.1/K-13-2014-0002 „Közép-Dunántúli Operatív Program - Fenntartható településfejlesztés a kis- és középvárosokban - Integrált Településfejlesztési Stratégiák kidolgozása” projekt keretében elkészült Pápa város integrált településfejlesztési stratégiája (ITS) a 314/2012. (XI.8) Korm. rendeletben foglaltaknak megfelelően. A stratégia a város középtávú fejlesztési irányait, célrendszerét, az ezek elérése érdekében tervezett beavatkozásokat, továbbá a megvalósítás és nyomonkövetés eszközeit és módszereit rögzíti. Legfontosabb célja, hogy stratégiai tervezés eszközeivel segítse elő a következő 7-8 év városfejlesztési tevékenységeinek eredményességét. Az ITS néhány részterület vonatkozásában 2016-ban módosításra került, de az abban felvázolt jövőkép és a stratégiai célok nem változtak. Az új településfejlesztési koncepció és az ITS-ben meghatározott városfejlesztési célok egymással összhangban vannak.

A településfejlesztési koncepció célja:

- a 2001-ben készült településfejlesztési koncepció teljes körű tartalmi felülvizsgálata, illetve a jogszabályi megfelelést biztosító megújítása,

- az ITS-ben meghatározott középtávú stratégiai célokat és a tervezett nagyprojekteket is figyelembe véve, a településfejlesztés hosszú távú céljainak kitűzése, biztosítva így a hosszú távú koncepcionális célok és az ITS középtávú céljai közötti megfelelő összhangot
- a településrendezési eszközök 2018-ig szükségessé váló megújításának fejlesztési megalapozása.

A településfejlesztési koncepció fentieket az alábbi tartalmi főszezpontok érvényesítése mellett éri el:

- a felértékelődő környezeti erőforrásokkal (épített örökség, termőföld, termálvízkincs) való ésszerű gazdálkodás, e potenciálok kíméletes és racionális, hosszú távon fenntartható hasznosítása,
- a városfejlesztés alapozzon mindarra a gazdag és kiterjedt oktatási, kulturális és szellemi potenciálra ami Pápa erőssége, és amivel kiemelkedik térségéből,
- Pápa integrálódjon a nagytérségi folyosók felé, a város eredményesen kapcsolódjon be az európai és az országos nagy hálózatok vérkeringésébe,
- a közlekedésfejlesztésben megnyíló lehetőségek városi fejlődés szolgálatába állítása: M1 és a 8. sz. főút gyorsforgalmi úttal történő összekötése, és a pápai repülőtér funkcióbővítésében meglévő lehetőségek,
- piac érzékeny képzésen alapuló gazdaságfejlesztés.

Pápa településfejlesztési koncepciójának meghatározása a járási (kistérségi) összefüggések, valamint a tágabb térségi hatások figyelembevételével, de alapvetően a helyi adottságokra, értékekre és érdekekre alapozottan történt. Cél, hogy Pápa kapcsolódjon a 2013 decemberében elfogadott Nemzeti Fejlesztés 2030 dokumentum és Veszprém megye új, 2015 decemberében elfogadott területfejlesztési koncepciójának és 2014-ben jóváhagyott területfejlesztési programjának releváns célkitűzéseire illetve programpontjaihoz, és a megyei Integrált Területi Programban foglaltakhoz, amelyek az uniós forrásokhoz való hozzájutást nagyban meghatározzák.

A 2015-ben elkészült ITS széleskörű, a 314/2012. Korm. rendelet szerinti megalapozó vizsgálaton alapszik. Az abban feltárt folyamatok, trendek és helyzetkép megállapításai ma is helytállóak, így - aktualizálást, adatfrissítést követően - megfelelő alapjául szolgál a településfejlesztési koncepció tervezésének is. Ezért a településfejlesztési koncepció készítéséhez kapcsolódóan új megalapozó vizsgálat készítése nem indokolt, aktualizálása 2017 elején megtörtént.

2. JÖVŐKÉP

2.1. Pápa jövőképe a társadalmi, gazdasági, táji, természeti és épített környezetére vonatkozóan

A város társadalmi jövőképe

- Néességét megtartani képes, vonzó élettér, az életminőségre pozitívan ható intézkedéseknek köszönhetően a természetes népességfogyás mérséklődik.
- A városban, és a járásban élők magas színvonalú városi szolgáltatásokat vehetnek igénybe az egészségügy, oktatás-nevelés, kultúra, művelődés, rekreáció, sport, vendéglátás, igazgatás és hivatali ügyintézés területén.
- A városban működő középfokú oktatási intézményrendszerben a szakképzés nagyobb teret nyer, változatos képzési kínálat nyújtásával jól kvalifikált, a piac által igényelt szakképzett munkaerőt biztosít a nagy foglalkoztatók számára.
- A felsőfokú (egyetemi, főiskolai) duális szakképzés és a térség gazdasági szereplőinek igényeihez illeszkedő duális képzés stabil része a város oktatási-képzési rendszerének, aminek eredményeképp a humán erőforrás adottságok lényegesen javulnak.
- Enyhül a szegregáció, eltűnnek a város leromlott részei (Vaszari út és Téglagyári út környéke), és megtörténik fenyegetett városi területek (lakótelepek) és környezetük rehabilitációja.
- Nő a szociális biztonság, enyhülnek a szociális problémák, a hátrányos helyzetű csoportok haszonélvezői lesznek a városban kibontakozó gazdasági fellendülésnek.
- A város intézményei az időskorú lakosság részére magas színvonalú ellátást biztosítanak, az idősebb korosztály megbecsülésben él.
- A városban élők megyei átlagot meghaladó egészségi állapotát az egészségmegőrző, rehabilitációs és a rekreációs fejlesztések, a változatos sportolási, aktív kikapcsolódási lehetőségek biztosítják a korszerű egészségügyi szolgáltatások mellett.
- A civil szféra tovább erősödik és növekszik részvétele a város életében.
- Mindezzel párhuzamosan megőrződik Pápa sajátos polgárvárosi identitása.

A város gazdasági jövőképe

- A városban a befektetési környezet, a meglévő ipari területek, illetve az ipari parki szolgáltatások javításával erőteljes és fenntartható a gazdasági fejlődés, amely a foglalkoztatottság növelésének köszönhetően kedvező szociális hatásokat is eredményez, ennek hatására a munkanélküliség a környező városokéhoz képest kedvezőbb.
- A korábban kijelölt és infrastrukturálisan előkészített ipari, gazdasági területeit, valamint a jó területi és műszaki adottságokkal rendelkező barnamezőit újrahasznosító gazdaságpolitika nyomán a város gazdasága újabb jelentős területigénybevétel nélkül növeli gazdasági teljesítményét.

- Fejlett és innovatív vállalkozói infrastruktúra eredményeként stabil és diverzifikált gazdasági struktúrával rendelkezik a város, amely magasabb hozzáadott érték előállítására képes.
- A turisztikai kínálat és fogadóképesség bővítésével (Külső-Várkert) a város országosan ismert és kedvelt, de a város lakói által is látogatott turisztikai célponttá válik, differenciált szálláshelykínálattal rendelkezik, erőteljes, a jelenlegi két-háromszorosát elérő turisztikai forgalmat generálva a városban.
- A kulturális-vallási és a gyógyturizmus a város idegenforgalmának fontos elemei.
- Az épített örökség megújításánál a gazdaságossági szempontok, a pénzügyi fenntarthatóság és jövedelmezőség is érvényesül.

A város táji, természeti és épített környezetének jövőképe

- A területfelhasználás tervezése során a kompakt település kialakítása az alapelv.
- Pápa a jövőben hatékonyan kihasználja sajátos egyedi erőforrásait (épített örökség, kiváló termőföld adottságok, termálfvízkincs). A természeti környezetét és épített értékeit megőrző, azt fenntartható módon fejlesztő várossá válik.
- A város folytatja az épített és természeti örökség megőrzése és megújítása terén megkezdett intézkedéseit (Belváros, Fő tér, Fő utca, Esterházy kastély, Belső-Várkert), így építészeti értékei, valamint sajátos városképe és programlehetőségei révén is látogatott barokk kisvárossá válik, mely az országhatárokon túlról is vonz látogatókat.
- Megtörténik a részben barnamezős ipari területek revitalizációja vagy funkcióváltása (Erzsébetváros, Felsőváros, Téglagyári út).
- A város még meglévő infrastrukturális szűk keresztmetszetei (pl. csapadékvíz elvezetés, közlekedésbiztonság) felszámolásra kerülnek.
- Lakóterületein a fejlesztések a kertvárosias jelleg megtartására irányulnak, élhető, kellemes, barátságos települési arculatot eredményezve, s magukban foglalják azokat az előnyöket, amik vonzó lakókörnyezetet jelentenek a pápaiak számára.
- A városi zöldfelületek száma és nagysága nő, a meglévő, de alulhasznosított zöldfelületek működő közösségi terekké válnak, a városi térszerkezetet zöldfelületek tagolják és a városi klímaadottságok is javulnak.
- A tájhasználatban a megélhetést és jövedelemtermelést valamint a megőrzést egyaránt lehetővé tevő tájgazdálkodási módok válnak uralkodóvá.
- A város felkészül a klímaváltozás kedvezőtlen hatásaira, a felszíni vizek elvezetésével kapcsolatos hiányosságok felszámolásra kerülnek, a vizek visszatartását szolgáló tározók létesítésével biztosítható a fenntartható és biztonságos vízgazdálkodás.

2.2. Pápa jövőképe a térségi szerepére vonatkozóan

- A Kisalföld déli részének egyedüli központja, a Veszprém és Győr közötti térben járásszékhelyi szerepkörénél kiterjedtebb vonzáskörzettel és térszervező erővel rendelkező gazdasági, intézményi, kulturális és idegenforgalmi központ, közlekedési csomópont.

- Együttműködik térsége településeivel, de népességi súlya, gazdasági teljesítménye és funkciógazdagsága a térség központi településévé teszi, teljes körű középfokú és részleges felsőfokú ellátást biztosít a 60 ezres térsége számára.
- Ipari beszállítói kapacitásait fejleszti, ezáltal további országos és európai nagyvállalatokkal is szoros gazdasági kapcsolatokat épít ki, melyek más területeken újabb együttműködések eredményeznek.
- Győr viszonylatában szoros ipari beszállítói kapcsolatokkal, valamint sokrétű foglalkoztatási kapcsolattal rendelkezik, a Pápáról ingázó munkaerő elsődleges foglalkoztatója Győr.
- A megyeszékhely Veszprémmel és a megye egyéb településeivel a szellemi, kulturális, gazdasági kapcsolata erős.
- A megyén belüli észak-déli kapcsolatait erősíti, a Balaton irányába a megye déli térségével szorosabbra fűzi kapcsolatait. A kelet-nyugati irányú, megyehatáron átnyúló közlekedési kapcsolatok fejlesztésében is érdekelt.
- Az MH Pápa Bázisrepülőtéren a (polgári) logisztika funkció is kiteljesedik, a repülőtér kettős hasznosítása erősíti a város gazdaságát és térségi kapcsolatait.

Fentiek alapján a város jövőképe az alábbi tömör mondatba foglalható össze:

Pápa város, járásszékhely és térségi központ, amely értékeit harmonikusan megőrizve, azt továbbfejlesztve egyaránt vonzó a napjaikat itt élő városlakók, a gazdasági szereplők és az idelátogató vendégek számára.

2.3. Településfejlesztési elvek

Távlatosság

(a hosszú távú célok szem előtt tartása a közép és rövid távú fejlesztési döntések meghozatalánál)

Stratégiai megközelítés

(a versenyképesség növelése, a helyi gazdaság fejlesztése valamint a város lakossága „jóléte” biztosítása prioritásainak érvényesítésére)

Integrált szemlélet

(egymástól elszigetelt ágazati beavatkozások helyett integrált megoldások alkalmazása a fejlesztési célok szolgálatában)

Helyi erőforrásokra való építkezés

(a térségi természeti-, gazdasági és emberi erőforrások sajátosságainak figyelembevétele és fenntartható módon való érvényesítése a város és térsége fejlesztése során)

Hatékonyra való törekvés

(a területi adottságok és a rendelkezésre álló erőforrások jobb kihasználása)

Az értékek megőrzése és fenntartható hasznosítása

(az épített környezeti értékek és a társadalom szellemi és kulturális értékeinek megőrzése, a táji-, természeti értékek védelme és mindezek hasznosítása a gazdaság, a környezet és a helyi társadalom fejlesztése során)

A társadalmi igazságosság és az esélyegyenlőség érvényre juttatása

(a társadalmilag indokolatlan területi különbségek csökkentése, a hátrányos helyzetű társadalmi csoportok felzárkóztatása, az esélyegyenlőség biztosítása, a társadalmi mobilitás erősítése)

Partnerség

(a fejlesztési célok országos, megyei és helyi szinten történő megfogalmazásától a városi, várostérségi szintű feladatok széleskörű társadalmi együttműködéssel történő megvalósításáig)

Térségi szemlélet

(a térségi érdeket is érvényesítő megoldások a helyi fejlesztéseknél)

Népességmegtartó, ifjúság-megtartó képesség erősítése

(a városfejlesztéssel összefüggő célok és konkrét beavatkozások tervezése és megvalósítása során az életminőség javítása, a helyben történő megélhetés és boldogulás változatos feltételeinek biztosítása)

Kompakt város

(a területével felelős módon történő gazdálkodás, optimális területfelhasználásra törekvés, a barnamezős területek megújítására törekvés, új beépítésre szánt területek kijelölésének minimalizálása)

Egészséges város

(lakói számára nem csak a korszerű egészségügyi ellátás biztosított, hanem kiemelt figyelmet fordít az egészségmegőrzés, a sport, az aktív tevékenységek területi, intézményi feltételeinek biztosítására)

Harmónia - fenntartási képesség erősítése

(kiegyensúlyozott fejlődés biztosítása, a már megvalósult eredmények és a tervezett fejlesztések biztonságos fenntartásához és az üzemeltetéshez szükséges gazdasági, szellemi és szervezeti háttér biztosítása)

3. CÉLOK

3.1. Pápa fejlesztését szolgáló átfogó célok és a részcélok, alcélok meghatározása

3.1.1. Átfogó cél a Városszerkezet terén: Fenntartható méretű és szerkezetű, vonzó, vitális, értékőrző, zöld város

1. Tematikus rész cél: Kompakt városszerkezetre törekvés a város extenzív növekedése helyett

A településszerkezet jövőbeni alakítása során a város eltartóképességének megfelelően kompakt város koncepciója kapjon prioritást. Jelenleg is sok a hatályos településrendezési eszközök szerinti beépítésre szánt, de ténylegesen be nem épült terület, miközben a népesség csökken. E kiszabályozott területek visszaminősítésére csak tetemes kártalanítás mellett lenne mód. Ehelyett cél, az irányított közmű infrastruktúra fejlesztéssel közvetett módon szabályozni az új beépítések ütemét, illetve azok mértékét.

A rendelkezésre álló, kijelölt beépítésre szánt területek mérete bőségesen elegendő, még a népesség mérsékelt növekedése esetén is. Hasonlóan igaz ez az ipari, gazdasági területek esetében is. A már kijelölt, de még be nem épült gazdasági területek is számottevő tartalékot biztosítanak a gazdaságfejlesztés számára, de további zöldmezős területek fejlesztésbe vonása helyett a város barnamezős területeinek újrahasznosításával kell kielégíteni az új vállalkozások területi igényeit.

A településszerkezet formálódásakor a város térben kiegyensúlyozott szerkezetének fenntartására, a terekkel, zöldfelületekkel jól tagolt, nem túlszűfolt struktúra megőrzésére kell törekedni. Az új beépítésre szánt területek növelésének megállításaival elérhető, hogy a belső városrészek rosszabb állapotban lévő épületeit is megvásárolják, felújítsák, vagy helyükön újakat emeljenek, ezáltal a város belső területei is megújulhatnak. Az extenzív és területpazarló városi növekedés az infrastrukturális és intézményi ellátást is költségessé teszi. Ehelyett olyan típusú fejlesztések támogatandók, amelyek lehetővé teszik a már beépített területek folyamatos megújításának menedzselését. A kompakt városszerkezet megújuló képessége magasabb, és elérhető az a cél, hogy a belső területek jó, és egyre javuló minősége is folyamatosan fenntartható legyen.

Alcélok:

- Leromlott, felhagyott egykori ipari területek barnamezős megújítása kapjon prioritást a zöldmezős beruházásokkal szemben
- Volt zártkertek megőrzése, lakóterületté válásuk nem támogatott (Kishegy, Öreghegy, Törzsökhegy)
- Új beépítésre szánt területek ne növekedjenek a város peremterületein.
- A meglévő beépítésre szánt területek jellegének felülvizsgálata: a vegyes illetve lakóterületek felhasználása léptékének, mértékének felülvizsgálata

2. Tematikus rész: Megújító városfejlesztés

A városfejlődés korábbi szakaszában kialakult gyártelepeit, egykori iparterületeit (textil, dohány, tej, stb.) a város időközben körbeépítette. Ma ezek a pangó, fizikailag leromlott állagú ipari területek szigeteket képeznek a városi szövetben Erzsébetváros, Felsőváros, Téglagyári út területén. Cél ezek környezetének fizikai megújítása mellett funkcióval való megtöltésük, és ezáltal visszaillesztésük a városszerkezetbe. Sok esetben az épületek rehabilitációja is megoldást jelent (pl. volt textilgyár, volt strandfürdő, húsgyár épülete).

A város nagy területi tartalékokkal és jelentős - jelenleg részben vagy teljesen kihasználatlan - épületállománnyal rendelkezik a barnamezős területein. Ezért a városfejlesztés fontos - a gazdaságfejlesztéssel is összefüggő - célkitűzése e területek hasznosítási lehetőségeinek feltárása, illetve alternatív felhasználási lehetőségeinek kidolgozása e területek újrahhasznosítása érdekében. A város ezzel támogathatja e területek ingatlanpiacra juttatását, hasznosítását. A hasznosítás lehetőségei feltárásán túl cél olyan műszaki fejlesztések támogatása, amely elősegíti a betelepülést. Az elérhető pályázati lehetőségekkel összehangoltan cél olyan speciális gazdasági ösztönzők alkalmazása, amely közgazdasági előnyt biztosít azon fejlesztők számára, akik barnamezős területek hasznosításával oldják meg beruházásaikat.

A városi gazdaság bővítése, strukturális fejlesztése, de a barnamezős területek újrahhasznosítása, illetve az új gazdaságfejlesztési területek hasznosítása érdekében is indokolt valamennyi ágazatban a befektetések ösztönzése, a külső működőtőke bevonása. A barnamezős területek ipari, gazdasági célú újbóli hasznosítása, de teljes struktúraváltással megvalósuló alternatív hasznosítása is támogatható. Ez utóbbira példa a Téglagyári úti barnamezős terület, ahol a rehabilitációval a város új közösségi területének, egy szabadidős és sport területnek a kialakítása a cél.

A 60-as, 70-es években beépült kertvárosi lakóterületek részben leromlottak, a lakosság elköltözése is megkezdődött. Mára elindult egy spontán visszarendeződés, számos ingatlant újítanak fel. Ezt a folyamatot támogatni kell, az önkormányzat az érintett városrészekben, tömbökben a közterületek megújításával, arculati fejlesztéssel, közösségi terek bővítésével tudja elősegíteni a kertvárosi területek megújulását. Elsősorban azon városrészek rehabilitációja szükséges, ahonnan intenzívebb a lakók elköltözése (pl. Tókertváros).

Alcélok:

- A termelési tevékenységből kivont ipari zónák, illetve ipartörténeti emlékek funkcióváltó rehabilitációja, a városi barnamezős területek rehabilitációjának előkészítése
- Téglagyári úti barnamezős terület rehabilitációja: parkosítás, tó létesítése, sportpark kialakítása
- Kertvárosi lakóterületeken megújítás, közterületek felújítása, jó minőségű lakóövezetek feltételeinek kialakítása
- Rehabilitáció a régi, kiürülő, lepusztuló városrészekben
- A belváros leromlott állapotú önkormányzati tulajdonú lakásainak felújítása, a belvárosi lakóövezet presztízisének növelése

- A már beépült lakó-, illetve közterületek folyamatos megújítása
- Nagyvárosias lakókörnyezetek közterületeinek, épületeinek megújítása

3. Tematikus rész cél: Belváros vonzerejének növelése

Az elmúlt évek egyik legnagyobb szabású pápai beruházása volt a Fő tér megújítása. A projekt keretében megtörtént a belső városmag forgalomcsillapítása, a megújult Fő tér pedig teljes mértékben gyalogos zónává vált. A Fő tér és a Fő utca lezárása egyértelműen pozitív városképi szempontból, és a legfrekvenciáltabb közösségi tér használati feltételei is megteremtődtek. Célzott intézkedésekkel el kell érni, hogy a fizikailag megújult városmag Pápa pezsgő, élettel teli agorájává, egyik kereskedelmi és szolgáltatási központjává váljon.

A fejlesztések során kiemelt feladat, hogy a belváros szolgáltató jellege fennmaradjon, ne a városszéli zöldmezős beruházások kerüljenek előtérbe, hanem a belváros aktív szolgáltató jellege kerüljön a fejlesztések középpontjába. Legfontosabb a helyben fogyasztás, a költés lehetőségeinek és feltételeinek javítása. Növelni kell a megújult belváros közösségi vonzereje mellett a kereskedelmi vonzerőt is. Fokozott figyelmet kell fordítani arra, hogy a belvárosba illő és a belvárosához méltó üzletek, szolgáltatások, kereskedelmi és vendéglátó egységek települjenek be. Az üzletek, szolgáltatások, vendéglátóhelyek esetében a vonzó, jó presztízst sugárzó megjelenést és utcafronti kialakítást alapvető elvárássá kell tenni. Mindez az itt élő polgárok identitásérzését is növeli, de ugyanakkor a turisztikai vonzerő növelését is segíti.

Ezeket az intézkedéseket a Fő tér és a Fő utca mellett a Kossuth Lajos utcára és a kapcsolódó keresztirányú utcák (Szent László utca, Petőfi Sándor utca, Eötvös utca, Rákóczi Ferenc utca, Major utca) érintett szakaszaira is ki kell terjeszteni, ahol az elsődleges feladat az utcakép javítása, az utcabútorozás, a burkolat megújítása magas minőségben. Ezt követően a kereskedelem, szolgáltatások és a vendéglátás egységeinek optimális és vonzó kínálatot nyújtó elosztását lenne ideális elérni.

A Városi Piac vonzóvá tétele, korszerűsítése és minőségi fejlesztése is a belváros kereskedelmi vonzerejét növeli. A piac megújítása és presztízisének emelése is része a belváros kereskedelmi és szolgáltatásbővítő megújításának, amire fizikai közelsége feltétlenül alkalmassá teszi.

A belváros parkoló hálózata túlterhelt. Elő kell segíteni a belváros, és az ott található szolgáltatások lehető legjobb megközelítését. Hosszú távon meg kell vizsgálni mélygarázsok, illetve parkolólemezek kialakításának lehetőségét.

Alcéllok:

- A belváros megtöltése élettel, kereskedelmi, vendéglátó és szolgáltató vonzerejének növelése
- Parkolási lehetőségek javítása a belvárosban

4. Tematikus rész-cél: A város belső közlekedési infrastruktúrájának javítása

A várost érintő közúthálózat jól kiépített, de felújításra szorul. A város belterületi szakaszain a nagyobb forgalmú csomópontokban körforgalmak és/vagy jelzőlámpás forgalombiztonságot növelő közlekedési eszközök kerültek kiépítésre. A városon áthaladó kelet-nyugati forgalom és a nehéz teherforgalom jelentősen terhelik a települési szakaszok burkolatát, az ebből eredő úthibák baleseti gócpontokat képeznek. A belvárosi utak forgalomcsillapítása kiemelt feladat. A település lakótelepi városrészein (úgy mint Vajda, Igal, Fáy A., Bástya, Huszár, Veszprémi út és környéke) a belső feltáró utak felújítását és zöldterületi környezetük rendezését meg kell valósítani.

Szükséges a városi fő- és gyűjtőúthálózat felülvizsgálata és fejlesztése, kiemelt figyelemmel a legnagyobb forgalmat lebonyolító városi bevezető szakaszokra: Jókai utca - Szent István utca, valamint a Gróf út, illetve a belső elkerülő út (Korona utca) irányra. Figyelmet kell fordítani a csomópontok kialakítására: folytatandó a biztonságosabb körforgalmú csomópontok építése, illetve forgalomcsillapító elemek telepítése a veszélyesebb kereszteződésekbe. Szorgalmazni kell a várost érintő az országos közúthálózat részét képező mellékutak - Vaszari út, Gyimóti út, Veszprémi út, Somlai út - felújítását, továbbá a veszélyes csomópontok - Erkel / Somlai, Gyimóti / Ötödik, Vaszari / Győri - átépítését.

A város közlekedésfejlesztéssel összefüggő célja, hogy a logisztikai központtá fejlesztendő repülőtér és a belváros között közvetlen kapcsolat jöjjön létre. Ennek érdekében a Téglagyári úti új közlekedési tengelyt a város kiépítendő keleti elkerülőjéig meg kell hosszabbítani.

A városban több, szakaszos formában megépült gyalogos-kerékpáros vegyes használatú vagy rövidebb kerékpárút létezik. Létezik ugyan 8 útvonal, de azok inkább csupán a Várkert környezetében találhatóak és csak részben vannak összekötve. A Pápán belüli kerékpárral történő közlekedést összefüggő hálózatba rendezett kerékpárutak, kerékpársávok megépítésével illetve kijelölésével kell támogatni.

A kiépült kerékpárúthálózat elemeinek felújítását - Győri úton, Külső-Veszprémi úton - el kell végezni. A pályázati lehetőségek és az önerő figyelembe vételével folytatni kell a városi kerékpárutak felújítását, bővítését. Javasolt egyéb, a kerékpáros forgalmat segítő elemek - zárt és nyílt kerékpáros sáv, kijelölt kerékpáros irányok, kereszteződésekben biztonságot jelentő kerékpáros felálló helyek - kialakítása. Fontos, hogy a fejlesztések elsősorban a hivatásforgalmat biztosítsák, ezzel kedvet teremtve a környezetbarátabb, egészségesebb kerékpáros közlekedésnek.

A városrészeket Pápával összekötő kerékpárút eddig két irányban, Tapolcafő és Borosgyőr felé épült. Mérlegelni szükséges a kerékpárút további bővítésének lehetőségeit, ezen belül a Pápa - Bázisreptér közötti hivatásforgalmi kerékpáros útszakasz építése szükséges.

Folytatandó a járdaépítés, felújítás. Járdaépítéseknél figyelemmel kell lenni arra, hogy a gyalogos közlekedés folyamatosan kiépített járdákkal és átkelési lehetőségekkel biztosított legyen. A nagyforgalmú utaknál a jogszabályokban engedélyezett sűrűséggel kijelölt gyalogos átkelők kialakítására kell törekedni.

Alcélok:

- A belső úthálózat folyamatos karbantartása és korszerűsítése

- A város kerékpárúthálózatának kiépítése, kerékpáros hivatásforgalom és turizmus feltételeinek biztosítása, kerékpárbérlés rendszerének kiépítése
- Környezetbarát, rugalmas szolgáltatást biztosító közösségi közlekedés, járműpark fejlesztése
- Akadálymentes gyalogátkelőhelyek létesítése, a meglévők fejlesztése

5. Tematikus rész-cél: Épített örökség megőrzése, megőrizve bemutatása

Az épített környezet, a műemléki épületek sokasága a város egyik fő értéke, cél ennek megőrzése, fenntartása. Pápa műemlékei a nemzeti örökség részét alkotják. A műemlék, illetve helyi védettséget élvező épületek - város méretéhez képest - rendkívül magas száma a megőrzéshez, illetve a szükséges felújításokhoz igényelt források biztosítása terén is nagy feladat elé állítja a várost. Cél a megőrzéshez szükséges források biztosítása az állami büdzséből.

Az épített örökség Pápa egyik legfőbb turisztikai vonzerejét jelenti, a műemlékekben kiemelkedően gazdag barokk város egy olyan image, amely joggal emelhetné Pápát a nálánál jóval népesebb és látogatottabb városok sorába. Hogy ez a potenciális vonzerő ténylegesen a városfejlesztés szolgálatába állítható legyen, az épületállomány állagmegóvása, felújítása mellett a bemutatás is hangsúlyt kell, hogy kapjon. Az arra alkalmas építészeti alkotások, épületek esetében azok a hasznosítási módok kapjanak prioritást, amelyek az épületeket önfenntartóvá, működtetésüket gazdaságossá, sőt nyereségessé teszik.

Cél a belváros előző uniós tervezési időszakban megkezdett felújításának folytatása. A belváros rekonstrukció II. ütemének célja a védett épületállomány megújítása mellett a belváros arculatának, közterei színvonalának javítása.

Alcélok:

- Örökségőrző városrehabilitáció
- A belváros rekonstrukció II. ütemének megvalósítása
- A város történelmi örökségének - mely kiváló image - önfenntartóvá, gazdaságossá tétele bevételtermelő hasznosítással
- Esterházy-kastély felújítás további ütemeinek megvalósítása: kastélykert-kastélypark rekonstrukció, kastélypince felújítás, őrházak rekonstrukciója, lovarda közösségi térré alakítása
- Egyházi épületek és intézmények felújítása, korszerűsítése, bővítése, energetikai korszerűsítésük

6. Tematikus rész-cél: Zöld-városi fejlesztések, korszerű technológiák alkalmazása

A városi zöldfelületek megújításának és bővítésük legfontosabb célja a városi klíma javítása, az arculat fejlesztése mellett, hogy a városi szabadidő eltöltés minőségi terei jöjjenek létre. A Belső-Várkert és az Erzsébet-liget rekreációs parkká fejlesztésével cél, hogy vonzó, a zöld környezetben történő kikapcsolódás kedvelt, a látogatók által aktívan használt városi helyszínei jöjjenek létre.

A település környezeti állapotának javítását a megújuló energiahordozók hasznosítása, annak az energiaellátásban való részarányának növelése segíti. A legkedvezőbb hasznosítható megújuló energiahordozó a napenergia, amelynek aktív és passzív hasznosításával jelentős hagyományos energiafelhasználást takaríthat meg a város. A napenergia mellett a szélenergia hasznosítására is van lehetőség, de annak hasznosítását szolgáló beruházás megtérülési ideje hosszabb és a települési arculat alakítása szempontjából sem kedvező.

A városias beépített környezet inkább a napenergia alkalmazását teszi könnyen beilleszthetővé. Cél a napenergia napelemmel történő hasznosításával közvetlen villamosenergia termelése, napkollektorral való hasznosításával termikus energiatermelés. Mindkét hasznosítási lehetőség épületgépészeti szintű beavatkozással realizálható. Elsődlegesen az - önkormányzati, egyházi - intézmények zöldenergiára átállítása a cél. A napenergia hasznosítás lehetősége időjárás függő, így az ad-vesz rendszer kiépítésének igénybe vétele szükséges, hogy a termelés és fogyasztás kiegyenlítését biztosítani lehessen. A megújuló energiahasznosítással az éves fogyasztás, az éves hálózatkiterhelés csökkenthető ugyan, de az ellátáshoz szükséges csúcskapacitás biztosítása nem. A hálózatépítést a csúcskapacitás biztosításának megfelelően kell kiépíteni.

A megújuló energiák közül célszerű a kiegyensúlyozott termelést biztosító geotermikus energia, a földhő hasznosítását is igénybe venni, amely segítségével a téli termikus igény mellett a gyakran nagyobb fogyasztási csúcsokat eredményező nyári hűtési igények is kielégíthetőek.

A klímaváltozás érezhető hatása a csapadék-viszonyokban is jelentkezik. A csapadékesemények vizsgálatában kimutatható változás, hogy az éves csapadékmennyiség csökkenése mellett, nő a nagyintenzitású csapadékesemények előfordulási valószínűsége. A csapadékvíz elvezető hálózat mértékadó terheléseit ezek a nagyintenzitású, rövid ideig tartó záporok okozzák. Gyakori jelenség a nagy csapadékesemények torlódása is, amely keretében rövid időszakon belül érkeznek mértékadó csapadékok. A városi vízvezetés biztonságának fenntartása illetve növelése a cél, de ez kizárólag az elvezetési kapacitások fokozásával nem biztosítható.

A nagyintenzitású csapadékesemények zavarmentes elvezetését szolgáló vízvezetés fejlesztés részeként a csapadék lehullásának helyétől komplexen kell kezelni a rendszert. Ki kell alakítani a külterületi vízvezetés ellenőrzését is. Csökkenteni kell a hordalék és iszapterhelést és fokozottan ellenőrizni kell a mezőgazdasági területek táblakezelési előírásainak betartását. A városon belül a burkoltság változását - jellemzően növelését-ellensúlyozni kell, és minden lehetséges helyen a lefolyást fékezni szükséges. Ennek részeként nem kizárólag központi tározók létesítése javasolt. A tározás egészen telkenkénti megvalósításának igénye (ennek előírása) egyre gyakoribb az egész ország területén. A tározók kedvező talaj és talajvíz viszonyok esetén szikkasztással, magas talajvízállású illetve

síkvidéki területek esetében kishozamú szivattyúval, késleltetve és csökkentett hozammal üríthetőek.

A közterületi vízvisszatartás feltétele a még meglévő egyesített rendszerek megszüntetése, az elválasztott vízvezető rendszer kialakítása a városban, amely a szennyvíztisztítás szempontjából is kiemelt prioritásként kell, hogy jelentkezzen. Az elválasztást követően vonal menti tározók (tározó kapacitást biztosító rendszerelemek) segítségével tehermentesíthető a befogadó. Ez azért is cél, mert az elválasztott csatorna esetén az esetleges üzemzavar is kisebb kockázatú veszélyeztetést eredményez.

A zöldvárosi fejlesztések egyik célja, hogy újra a városi környezet olyan meghatározó infrastruktúra eleme legyen a Tapolca-patak, amely a csapadékvizek elvezetése mellett közösségalkotó szereppel is rendelkezik. Az elmúlt évtizedek során a csapadékvíz elvezetési funkció mellett a patak megközelíthetősége, annak természetes hangulata háttérbe szorult. A patak revitalizációja során meg kell találni annak lehetőségét, hogy a vízvezető funkció sérülése nélkül lehetőség legyen a patak élettérbe történő bevonására is. A vízgyűjtő gazdálkodási tervek alapján törekedni kell a természetes, jó állapot helyreállítására. A patak revitalizációját nem szabad csak a műszaki megvalósítás területére korlátozni, hanem törekedni kell a társadalmi beillesztésére is, hogy az elért eredmények tartósan megmaradjanak.

Alcélok:

- Esterházy-kastély park / Kisliget / Belső Várkert és Erzsébetliget értékmegőrző felújítása, rekreációs park kialakítása
- A városi zöldfelületek rekonstrukciója, új zöldfelületek létesítése, a város zöldfelületeinek bővítése, a szükségessé váló új temető helyének kijelölése
- Megújuló energiaforrások részarányának növelése, a napenergiára helyezve a fő hangsúlyt
- Az önkormányzati intézmények energiahatékonyság növelése és megújuló energiák felhasználása (Idősek otthona, Pápai Kóter Turistaszálló, városi óvodák, további közintézmények).
- Felkészülés a klímaváltozás okozta környezeti hatásokra: csapadékvízvezetés, vízvisszatartás, tározók létrehozása a város területén csapadékvízmegtartás céljára
- Illegális hulladéklerakók megszüntetése a városban
- A szennyvíztisztítás és a szennyvíztisztítótelep továbbfejlesztése
- Bakony-ér/Tapolca-patak medrének rehabilitációja

3.1.2. Átfogó cél a Gazdaság terén: Stabil termelőszektor megteremtése, bevételt hozó beruházások, magasabb hozzáadott értékű gazdaság

1. Tematikus rész-cél: Stabil, több lábon álló helyi gazdaság, munkahelyteremtés, munkaerőképzés

Cél a város gazdasági erejének növelése, mely a viszonylag nagyszámú működő vállalkozás ellenére is tartogat még fejlődési lehetőségeket. Ennek elsődleges eszköze hogy Pápán a megyei járásközpontok és az országos átlaghoz képest is magasabb hozzáadott értékű munkahelyek jöjjenek létre. Az ipari parkban, az új ipari gazdasági területeken és a barnamezős területeken a fejlesztések révén mind a multinacionális, mind a KKV-k számára megfelelő műszaki és üzleti infrastruktúra biztosítása a cél, így adva lehetőséget a helyben történő foglalkoztatásra, az ingázó munkavállalók helyben történő foglalkoztatására.

A gazdaság megerősítése, a foglalkoztatottság bővítése, a jövedelemtermelő képesség növekedése teremti meg a város további fejlődésének alapját. Ennek eredményeképpen nő a helyi közszolgáltatások fejlesztésére fordítható források köre, javul a foglalkoztatottak jövedelme, nő az életminőségük.

A kompakt városszerkezetre törekvés jegyében és a városi környezet javítása érdekében cél a városfejlesztés és a gazdaságfejlesztés során megvalósuló fejlesztések - cégközpontok és telephelyek - helykijelölésének tudatos befolyásolása, irányítása. Cél, hogy a helyi gazdaságfejlesztés számára mindenkor megfelelő kiterjedésű, jól megközelíthető és műszaki infrastruktúrával vagy már ellátott, vagy gazdaságosan ellátható területek álljanak rendelkezésre. (A város hatályos településrendezési eszközei tartalmazzák a területi kínálat szempontjából előnyös területeket.) Az új fejlesztések telephelye kiválasztása során előnyben kell részesíteni a már korábban műszakilag igénybe vett barnamezős területek újrahasznosítását.

A Bázisrepülőtér sajátos helyet foglal el a város életében. A katonai célú hasznosítás fenntartása mellett a repülőtér gazdaságban betöltött szerepét is növelni kell. A kívánatos célállapot, hogy a repülőtér sikeresen integrálódjon a város gazdaságába. Cél, hogy a cargo bázissá válás műszaki feltételeinek megteremtésével a repülőtér a Dunántúl egyik logisztikai központja legyen. Pápa ezzel a fejlesztéssel része lehet a Gönyői kikötő bevonásával az Észak-Dunántúlon megvalósítható vasúti, közúti, vízi és légi szállítmányozási rendszernek.

Alcélok:

- A gazdasági aktivitás és a foglalkoztatottság növelése
- Autóipari, élelmiszeripari és feldolgozóipari vertikum és az ezen ágazatokra épülő, beszállítói vállalkozások támogatása
- A Pápán kialakult autóipari beszállítói kör piacérzékenységének fokozása, az új technológiák adaptációs képességének erősítése
- A ma még ingázó munkaerő egy részének visszacsábítása a város vállalkozásaihoz

- Zöld és barnamezős beruházások előkészítése a Pápai Ipari Parkban, és az ipari gazdasági terület bővítése a nyugati városrészben (Celli út - Határ u. - Szabó Dezső u.), és az északnyugati városrészben (Acsádi út - 83-as elkerülő út - Vasút környéke)
- A repülőtér polgári célú, illetve logisztikai szerepének erősítésével, a repülőtér integrálása a város gazdaságába
- A városi közlekedési infrastruktúra összehangolása a repülőtéri fejlesztéssel: a szükséges infrastruktúra kapcsolat és beépítésre szánt területek biztosítsák a repülőtér polgári célú hasznosításának feltételeit
- Helyi mikrovállalkozói fejlesztési elképzelések - lehetőség szerinti – támogatása

2. Tematikus rész: A turizmus ágazat összehangolt fejlesztése, gazdasági jelentőségének növelése

A turizmus nemzetközi trendjei szerint a komplex kínálati csomagokkal rendelkező desztinációk tudnak igazán sikeresé válni hosszú távon. Pápát a város többretű kínálati lehetőségei erre határozottan predestinálják. A piaci eredményesség feltétele és ezért városfejlesztési cél, a rendelkezésre álló potenciális kínálatot értékesíthető turisztikai terméké formálni.

A város figyelemre méltó turisztikai vonzerővel bír, elsősorban a kiemelkedő értékű épített környezetének és a Várkertfürdőnek köszönhetően. Az Esterházy kastély felújításánál és látogathatóvá tételénél alkalmazottak továbbvitelével a kastély további részeinek is turisztikai célponttá kell válniuk. A Múzeum fejlesztése, az egyházi turizmus élénkítése, a sportszolgáltatások körének bővítése, a minden igényt kielégítő új négy csillagos wellness szálló megvalósítása, a vendégéjszakák növelése, valamint a több napos itt tartózkodás feltételeit megteremtő kínálati programcsomagok (vezetett túrák, kombinált jegyek, tematikus útvonalak, rendezvények, stb.) megteremtése a cél. A városi TDM szervezet (Pápai Barokk Hagyományörző Egyesület) és az önkormányzat koordináló szerepe elsődleges ezen a téren. A turisztikai marketingre kiemelt figyelmet kell fordítani. A TDM-ek várható átalakulását követően Pápa a Balatoni TDM-hez fog tartozni. Az ebből adódó újabb lehetőségek kihasználására a városnak fel kell készülnie.

A turizmus fejlesztés segíti a város országon és térségen belüli pozicionálását, javítja ismertségét és vonzását, ugyanakkor bővíti a helyi gazdaságát, új munkahelyeket és új - a megélhetést segítő - foglalkoztatási lehetőségeket teremt. Az idegenforgalmi ágazat erősítésének végső célja, hogy ez a szektor is stabilan és növekvő mértékben járuljon hozzá a város bevételeinek növekedéséhez és növekedjen a turizmusban tevékenykedő vállalkozások illetve munkavállalók száma. A turizmusfejlesztést közvetlenül segítő beavatkozások mellett lényeges, hogy magas színvonalon működjenek a helyi lakosokat és a térségben élőket megcélzó szolgáltatások, növekedjen a fogyasztás, mivel ez közvetve turizmusgeneráló is.

Tekintettel kell lenni arra is, hogy a turizmus - kétségkívül fontos, de - csak egy ágazat a helyi gazdaság palettáján, a városi fejlesztések nem irányulhatnak domináns módon a turizmusra. Egy jól működő, több ipari ágazatot is magába foglaló városi gazdaság nélkülözhetetlen kiegészítőjeként töltheti be leginkább szerepét.

Alcélok:

- A turizmusfejlesztés megvalósult eredményeire építve komplex turisztikai termékek kialakítása és piacra juttatása, további attrakciók, illetve programcsomagok létrehozása
- Szálláshelyfejlesztés több kategóriában (négycsillagos wellness hotel a pápai Várkertfürdő szomszédságában, Ferences kolostor fejlesztése és turisztikai célú hasznosítása, szálláshely kialakítása, további szálláshelyek)
- Az egyházi turizmus erősítése, a Mária Út, zarándokút fejlesztése, vallási-kulturális látogatóközpont létrehozása

3.1.3. Átfogó cél a Társadalom terén: Egészséges és jól képzett, szociálisan érzékeny sikeres helyi társadalom

1. Tematikus rész-cél: Városi közszolgáltatások infrastruktúrájának fejlesztése, egészségmegőrzés támogatása

Pápa hosszú távú perspektívája tekintetében az tekinthető ideális és elérendő célállapotnak, ha a város a fiatalabb korosztályok magasabb arányának köszönhetően saját megújuló képessége révén is képes számottevően gyarapítani lakosságát. Fejlesztési, ingatlangazdálkodási és szociális eszközökkel támogatni indokolt a fiatal értelmiségiek városban tartását vagy letelepítésüket.

Olyan feltételek megteremtése a cél, és a lehetséges fejlesztési lépések között mindig azoknak a megoldásoknak kell prioritást kapniuk, amelyek hozzájárulnak közvetlenül vagy közvetett módon Pápa élhetőségének fokozásához, a helyi életminőség jobbításához, hozzájárulva ezzel az elköltözések minimalizálásához, és a gyermekvállalási kedv növeléséhez. A lakosság, azon belül is különösen a fiatal, képzettebb korosztály érezze, hogy lehet és érdemes Pápán élni, boldogulni hosszú távon is. Különösen a fiatal családok tartós megtartása szempontjából lényeges az oktatás-nevelés, az egészségügyi ellátás, a művelődés, az igényes szórakozás, a változatos szabadidő eltöltés, a sport, a közösségi rendezvények mind szélesebb lehetőségeinek biztosítása, a városban elérhető szolgáltatások körének bővítése színvonaluk emelése.

A városi közszolgáltatások, oktatási és egészségügyi intézmények infrastrukturális helyzete vegyes. Az egészségügyi alapellátás, a járóbeteg ellátás és a szociális ellátás, idősgondozás szorul leginkább fejlesztésre, ideértve a műszaki, infrastrukturális fejlesztést és korszerűsítést, az energiahatékonyság növelését. Az idősek ellátása és a bölcsődei ellátás terén a kapacitások hatékony kihasználása a feladat. Az oktatás-nevelés vonatkozásában egyes, magas kihasználtsággal működő oktatási intézmények felújítása a cél (Türr István Gimnázium), a kapacitások elegendőek. Egyes, hiányosan ellátott városi területeken az alapszolgáltatások bővítése a cél (pl. Tapolcafő). Az oktatás-nevelés területén számolni lehet az egyházi fenntartók szerepvállalásának növekedésével.

A lakosság egészségi állapotának javítása érdekében egyre nagyobb hangsúlyt kell helyezni az egészségmegőrzés feltételeinek javítására is. A különböző egészségmegőrző fejlesztések, a

sport, az aktív rekreálódás változatos lehetőségei megkerülhetetlen városi célként fogalmazódnak meg. A Belső Várkert fejlesztése és a Téglagyári úti barnamezős terület megújítása is az aktív pihenés helyi lehetőségeit bővíti.

Alcéllok:

- Az elkövetkező 20 év alatt mérsékelni a természetes népességcsökkenés mértékét
- A fiatal, jól képzett népesség elvándorlásának megakadályozása
- A városi infrastruktúra fejlesztése és rekonstrukciója
- Egészségügyi alapellátás és önkormányzati járó beteg ellátás infrastrukturális fejlesztése
- Egészségmegőrző fejlesztések, az aktív pihenés feltételeinek biztosítása
- Külső-Belső-Várkertben szabadidős központ kialakítása
- Önkormányzati intézmények akadálymentesítésének folytatása
- Idősgondozás, szociális ellátás területén a kapacitások minél jobb kihasználása, a szociális biztonság növelése, a bölcsődei ellátás javítása, a bölcsőde felújítása
- Szociális intézmények korszerűsítése
- A civil szféra megerősítése, részvételük fokozása a város mindennapi életében

2. Tematikus rész cél: A város képzési rendszerének összehangolt fejlesztése

Mivel a város versenyképességét egyértelműen befolyásolja az itt élők képzettsége, (képeségei), kultúrája, a városfejlesztés kiemelt célja azoknak az intézményeknek a fejlesztése, amelyek képesek biztosítani a ma relatív kedvező helyzet megőrzését, illetve javítását. A város fejlesztése során ezért kiemelt célkitűzés az oktatási intézményhálózat fejlesztése, eredményes és hatékony működtetése és fenntartása olyan módon, hogy az képes legyen rugalmasan alkalmazkodni a térségi gazdasági szereplők munkaerő piaci elvárásaihoz és a városi népesség sajátos igényeihez.

Az oktatás, képzés fejlesztésének egyik legfontosabb célja a pápai munkaerőt leginkább felvevő gazdasági ágazatok szakképzett munkaerő igényének kielégítése. Szükséges a képzési rendszerek felülvizsgálata, valamint a gazdasági igények és a képzési rendszer összehangolása a térségi és helyi intézményi és gazdasági szereplők együttműködésével. Az oktatási rendszer átalakítása, illetve a súlypontok áthelyezése szükséges, annak érdekében, hogy megfelelő számú és megfelelően képzett munkaerőt biztosítson a gazdaság igényei szerint. Jelenleg a város képzési szerkezetében a gimnáziumi oktatás felülreprezentált, de az általános célú képzések részbeni megtartásával, részbeni kiváltásával a szakiskolai képzés erősítése szükséges.

Cél a duális képzési forma meghonosítása már a középfokú képzés szintjén is. Felsőfokú képzés terén cél a duális képzési kapcsolatok erősítése a foglalkoztatók és a felsőoktatás

vonatkozásában. Műszaki felsőfokú képzés (önálló kar, képzési hely) beindításának is van létjogosultsága Pápán.

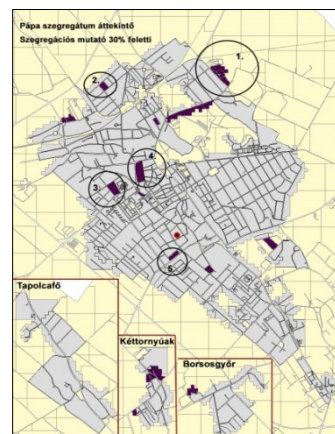
Alcéllok:

- Piacorientált képzési, szakképzési rendszerek kifejlesztése
- A képzetté vált munkaerő elvándorlásának megakadályozása, mérséklése, beintegrálásuk a pápai munkaerőpiacra

3. Tematikus rész: Rászoruló társadalmi csoportok felzárkóztatása

Pápán a KSH 2015. évi adatszolgáltatása szerint az alábbi szegregátumok találhatóak:

- Rigó lakótelep - Gém utcától északkeletre Terv utca Téglagyári út között kivéve észak felé első és második keresztutca által határolt terület
- Búzavirág u. - Huszár P. u. - Csillag u. - Fecske u.
- Virág B. u. - Bethlen G. u. - Celli út - Szegfű u.
- Török B. u. - Csatorna u. - Celli út - Vásár u.
- Tamás u. - Sas u. - Somlai út - Kinizsi P. u.
- Hódoskamajor (Külterület)

Az ITS is lehatárol akcióterületi szinten négy ilyen lakóterületet, melyek részben átfednek a megalapozó vizsgálatok során feltárt szegregátumok területével. A Külső Győri út - Avar utca - Vasútállomás határolja az első részterületet, a másik részterület a Gém utcai Rigó lakótelep, a harmadik pedig a Vásár út - Celli út - Korona utca - Vak Bottyán utcák találkozási térségében kialakult lakóterület. Az akcióterület magába foglalja a volt dohánygyár, a régi textilgyár, a régi húsgyár és a régi strandfürdő területét is. Valamennyi érintett területen a rossz szociális helyzetben lévő, leszakadó társadalmi csoportok élnek.

El kell érni, hogy az érintett területek társadalmi, szociális lemaradásai mérséklődjenek és a város egészéhez mért relatív helyzetük javuljon, a lakhatási feltételek, a kommunális infrastruktúra, a közterületi és zöldfelületi ellátottság, a közfunkciók száma és a szolgáltatások terén egyaránt. Mindezek eredményeként már középtávon javuljanak az érintett területek társadalmi mutatói. A szociális városrehabilitáció közterületi fejlesztései a szegregátumban élők életkörülményeit javítják.

A szegregációveszélyes területek rehabilitációjának kulcskérdése a lakhatási feltételek számottevő javítása. A lakáskörülmények javítása felújításokat, illetve a lakások komfortfokozatának növelését teszi szükségessé. Ez igaz a magántulajdonban lévő, de az önkormányzati bérlakások esetében is. A belvárost érintő probléma, hogy a bérlők többsége egyedül él az általában nagy alapterületű lakásában, nyugdíjuk, jövedelmük nagy részét

felemészti a lakhatás költsége, ezért cél a kisebb alapterületű, alacsonyabb fenntartási költségű belvárosi cserelakások kínálatának növelése számukra.

A társadalmi és térbeli szegregáció mérséklése és megszüntetése sokrétű és kizárólag hosszútávon megvalósítható folyamat. A szegregáció elleni küzdelemben meghatározó szempont, hogy az önkormányzat, a helyi civil szervezetek, egyházi és oktatási-nevelési intézmények feladatokat vállaljanak a szegregációs jelenségek felszámolásának érdekében. A társadalmi egyenlőtlenségek megszüntetésének alapfeltétele, hogy mindenki számára egyelően legyen biztosítva az oktatás, a munkavállalás, a lakhatás és az alapvető infrastrukturális ellátáshoz való hozzáférés. Ennek érdekében törekedni kell a már meglévő szegregátumok felszámolására és további szegregátumok kialakulásának megakadályozására.

Alcélok:

- Leromlott, illetve leromlással fenyegetett városrészek rehabilitációja, szociális városrehabilitáció, társadalmi reintegráció, a roma-kérdés kezelése
- Vaszari út és Téglagyári út által határolt városrész, Rigó-lakótelep, Sulyok Dezső tér környéke és Avar utca komplex városrész rehabilitációja, szegregáció felszámolása

3.1.4. Átfogó cél a Térségi szerep terén: Felértékelődő közlekedési csomóponti szerepét és lehetőségeit kihasználó foglalkoztatási, igazgatási, oktatási, szellemi, egyházi központ

1. Tematikus rész-cél: A város nagytérségi közlekedési kapcsolatrendszerének javítása

A város térségi pozicionálása szempontjából kiemelt fontosságú a Pápa - Győr összeköttetést biztosító 83. sz. főút gyorsforgalmi úttá fejlesztése. Így Pápáról 30 perc alatt elérhető lesz az M1 autópálya. Az új észak-déli irányú gyorsforgalmi kapcsolat a megye déli térsége, a Balaton és a 8. sz. főút felé is minőségileg kedvezőbb eljutást tesz lehetővé. A Győr irányú kapcsolat szorosabbra fűzése mellett cél a megyehatáron is túlnyúló kelet-nyugati irányú térségi kapcsolatrendszer erősítése is új főúti összeköttetés megvalósításával. A város keleti elkerülőjének megépítése is mielőbbi feladat, a várost legjobban megközelítő változat megvalósításával.

Vasúti közlekedés terén a térséget érintő, a kapcsolatrendszert javító új nyomvonalak nem tervezettek. A város és térsége, valamint a térség és az ország egyéb részei vasúti kapcsolatát a jelenlegi hálózaton, a színvonal emelésével és az eljutási idők érdemi csökkentésével kell elérni. Ez pályarekonstrukciót, villamosított üzemre áttérést és a járműállomány korszerűsítését igényli.

Az országos és a megyei területrendezési tervben is szereplő országos, illetve térségi jelentőségű kerékpárutak megépítése gazdasági és idegenforgalmi szempontból is előnyökkel jár. Egyrészt a környező településekről a városba irányuló hivatásforgalom feltételei javítása a cél, másrészt Pápa turisztikai vonzerejét is emeli, ha a város része kerékpáros útvonalhálózatoknak.

A Bázisrepülőtér logisztikai központtá fejlesztésével Pápa és az egész térség gazdasági lehetőségei számottevően bővülnek. Cél, hogy a feltételek megteremtésével a repülőtér váljon a Dunántúlon kialakult autóiipari klaszter egyik logisztikai bázisává.

Alcélok:

- Az M1 és a 8. sz. főút közti árnyékhelyzet oldása, a város bekapcsolása a nemzetközi hálózatba a 83. sz. főút gyorsforgalmi úttá fejlesztésével
- A kelet-nyugat irányú megyehatáron túlnyúló közlekedési kapcsolat megerősítése a Veszprém megyei területrendezési tervben szereplő tervezett 88. sz. főút megvalósításával
- A város keleti elkerülőjének megépítése főúti paraméterekkel
- Budapestre eljutás feltételeinek javítása, az eljutási idő érdemi csökkentése, a Győr-Celldömök vasútvonal villamosítása
- Térségi kerékpárúthálózat bővítése
- A Bázisrepülőtér polgári, logisztikai kapacitásainak fejlesztésével az Észak-Dunántúlon kialakult autóiipari centrum logisztikájának biztosítása

2. Tematikus rész-cél: Térségi kihatású városi szolgáltatások fejlesztése és színvonalemelése

Pápa térségi központi szerepének erősítése azoknak a szolgáltatásoknak a fejlesztését, ellátási funkciók bővítését igényli, amelyek hatása a városhatárokon túlnő. Pápa intézményrendszere és városi szolgáltatásai alkalmassá tehetők arra, hogy a megye északnyugati harmadának városhiányos térségében saját járásának települései mellett a tágabb térségben, és a megyehatáron túl is biztosítson ellátást az ott élők számára. A tervezett észak-déli, illetve kelet-nyugati irányú úthálózati kapcsolatok kiépülésével a vonzáskörzet várhatóan kiterjedtebbé, a kapcsolatok pedig szorosabbá válnak.

A város egyrészt igazgatási funkciókat nyújt a hivatali ügyintézés minden területén (okmányiroda, földhivatal, bíróság, stb.). Ezen a téren cél a hivatalok ügyintézési kapacitásainak szükség szerinti felülvizsgálata, figyelembe véve a térségi ellátási feladatokat is, továbbá az ügyszámok zökkenőmentes kezeléséhez szükséges munkaerő és infrastrukturális feltételek biztosítása (alkalmazotti létszám, nyitvatartási idők, stb.)

A város térszervező erejének növeléséhez hozzátartozik a szellemi kisugárzásának erősítése. A nagy múltra visszatekintő térségi iskolavárosi szerepkört nemcsak fenntartani, hanem fejleszteni szükséges, aminek legfontosabb része a gazdasági szereplők igényeihez igazított szakképzés megvalósítása közép- és felsőfokon. A művelődés, kultúra színtereit és programkínálatát bővíteni kell, ehhez a felújított Esterházy kastély szellemisége és a Jókai Mór Művelődési és Szabadidő Központ és a Pegasus Színház biztosít alapokat, de jó - ma még kevésbé kihasznált - lehetőséget kínál a Perutz Stadion és a Városi Sportcsarnok, a Várkert, a felújított Fő tér is egyes kulturális rendezvények, vásárok, bemutatók vagy zenei koncertek számára. A város kulturális életének pezsgőbbé tétele és az ehhez társuló térségi marketing erősíti a város és vonzáskörzete kapcsolatát.

A város kereskedelmi központ jellege vitathatatlan a térségben, ezen is lehet azonban még javítani. A Piac mainál méltóbb körülmények közé helyezése a vidéki bevásárló forgalom növelését is elősegíti. Cél a belváros kereskedelmi és vendéglátó funkciójának erősítésével és vonzóbbá tételével a városlakók mellett a térségi kistelepüléseken élők vagy a városban dolgozó ingázó lakosság megszólítása is.

Pápa egyházi, vallási központ, püspöki székhely, szakrális hely, a három nagy vallási felekezet egyaránt megtalálható a városban. Cél a vallási rendezvények körének bővítése, a vallási turizmus feltételeinek javítása és erősítése.

A város tervezett fejlesztései között nagy szerepet szán a szabadidős, közösségi sportolás helyszíneinek kialakítására, a rekreációs lehetőségek bővítésére. Ezeket a létesítményeket a város vonzáskörzetében élők számára is elérhetővé kell tenni.

Alcélok:

- Képzési programok beindítása közép- és felsőfokú szinten
- A város kulturális helyszíneinek, intézményeinek összehangolt programfejlesztése, rendezvényszervezés
- Igazgatási, hivatali ügyintézés feltételeinek javítása a vonzáskörzetben élők igényeit is figyelembe véve

3. Tematikus rész cél: Oktatási funkciók kiteljesítése

A város célja, hogy oktatási, képzési rendszere differenciált kínálatot és képzési formákat biztosítson a város és térsége számára az alapfokú oktatástól kezdve a középiskolai szakképzésen át a felsőoktatásig. Tankerületi központként a város nem csak saját térsége, hanem a Devecseri és az Ajkai Tankerület települései oktatásában is koordinációs feladatokat lát el. Az oktatás térségileg kiegyenlített színvonalának biztosítása mellett a középfokú oktatás terén cél, hogy a piacvezérelt szakképzés, duális képzés a térség települései számára is elérhető legyen, és biztosítsa a piacképes szakképzettség megszerzését, amellyel a megerősödő pápai vállalkozások munkaerő szükséglete is biztosítottá válik.

Felsőfokú oktatás esetében a fejlesztés első lépése a stabil és állandó képzési hely megtelepítése Pápan. A felsőfokú képzés mindenképpen térségi kihatású, olyan felsőfokú szolgáltatás, amelyből a város és térsége egyaránt profitál. Cél egy közösségi felsőoktatási képzési központ létrehozása a városban, együttműködve Győr város dinamikusan fejlődő felsőoktatási intézményével, a Széchenyi István Egyetemmel.

A város innovációs potenciáljának növelése érdekében fontos akár a K+F fejlesztés lehetőségének megteremtése műszaki felsőoktatási intézmény(ek) valamint az autóiipari és élelmiszeripari vállalkozások együttműködésével. Egy ilyen kooperációban Pápa helyi vállalkozásai, humán erőforrásai révén tud részt venni, az eredmények pedig a városban és a tágabb térségben is érzékelhetővé válnak.

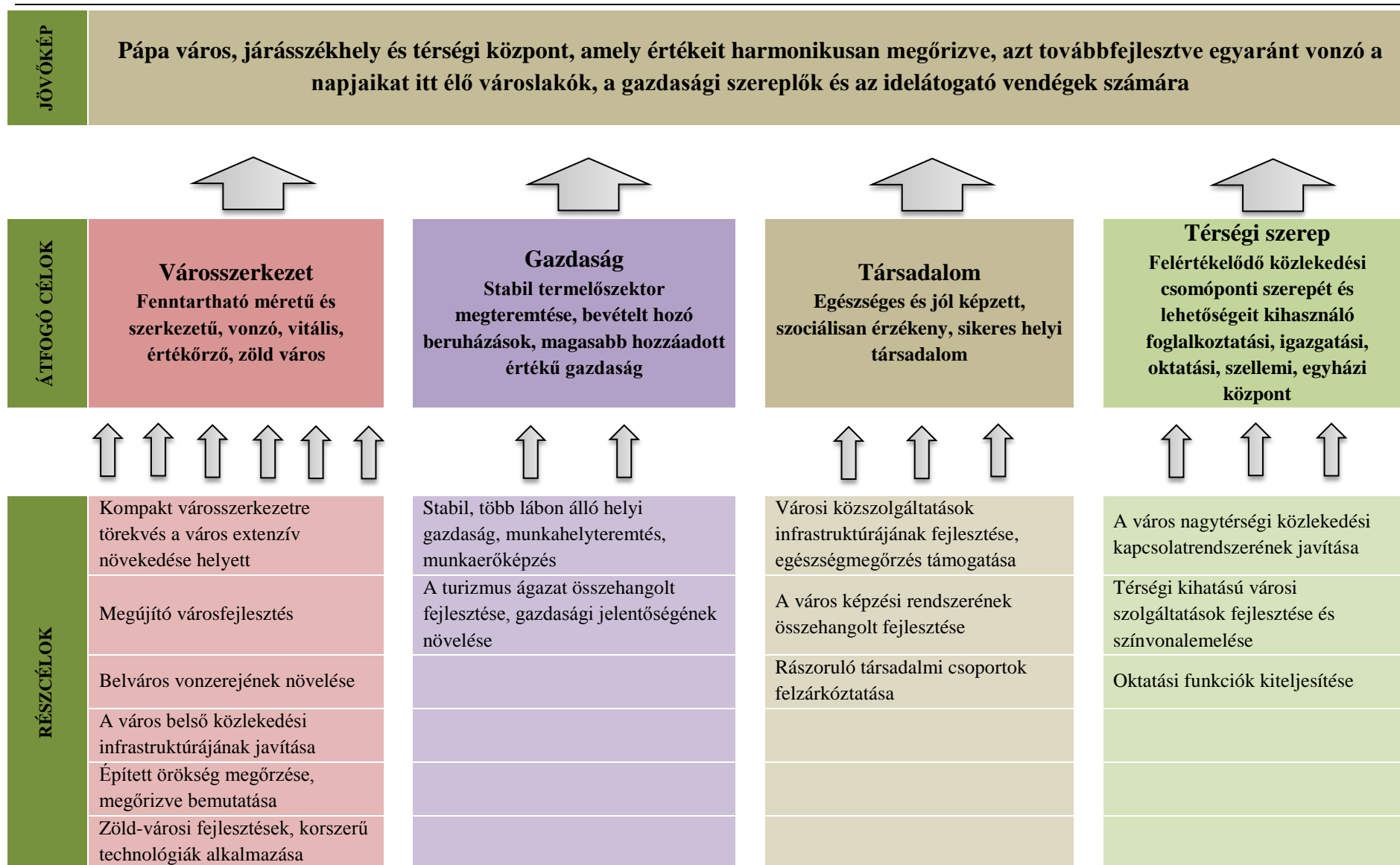

Alcélok:

- Tankerületi központként az oktatás térségileg kiegyenlített, magas színvonalának biztosítása
- Községi felsőoktatási képzési központtá válás

3.2. A jövőkép, az átfogó célok és a részcélok kapcsolata

3.3. A fejlesztési célok értelmezése az egyes településrészekre

		Bel-város	Belső-Várkert	Vaszari út - Téglagyári út	Erzsébet-város	Felső-város	Alsó-város	Külső-Várkert	Tókert-város	Malomkert lakópark	Nagyhanta	Ipari Park	Tapolcafő, Borsosgyőr, Kéttornyúlak
VÁROSSZERKEZET: FENNTARTHATÓ MÉRLETŰ ÉS SZERKEZETŰ, VONZÓ, VITÁLIS, ÉRTÉKŐRZŐ, ZÖLD VÁROS	Kompakt városszerkezetre törekvés a város extenzív növekedése helyett			+	+	+	+	+		+			
	Megújító városfejlesztés	+		+	+	+	+	+	+		+		+
	Belváros vonzerejének növelése	+	+										
	A város belső közlekedési infrastruktúrájának javítása	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
	Épített örökség megőrzése, megőrizve bemutatása	+	+										
	Zöld-városi fejlesztések, korszerű technológiák alkalmazása	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
GAZDASÁG: STABIL TERMELŐSEKTŐR MEGTEREMTÉSE, BEVÉTELT HOZÓ BERUHÁZÁSOK, MAGASABB HOZZÁADOTT ÉRTEKŰ GAZDASÁG	Stabil, több lábon álló helyi gazdaság, munkahelyteremtés, munkaerőképzés			+	+	+					+	+	
	A turizmus ágazat összehangolt fejlesztése, gazdasági jelentőségének növelése	+	+				+	+					
	A város nagytérségi közlekedési kapcsolatrendszerének és belső közlekedési infrastruktúrájának javítása	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
TÁRSADALOM: EGÉSZSÉGES ÉS JÓL KÉPZETT, SZOCIÁLISAN ERZÉKENY, SIKERES HELYI TÁRSADALOM	Városi közszolgáltatások infrastruktúrájának fejlesztése, egészségmegőrzés támogatása	+	+	+	+	+	+	+	+	+			+
	A város képzési rendszerének összehangolt fejlesztése	+				+	+	+			+	+	

Pápa város településfejlesztési koncepciója

	Rászoruló társadalmi csoportok felzárkóztatása	+		+	+	+		+		+			+
TÉRSÉGI SZEREP: VÁROSFELTÉKELŐDŐ KÖZLEKEDÉSI CSOMOPONTI SZEREPÉT ÉS LEHETŐSÉGEIT KIHASZNÁLÓ FOGLALKOZTATÁSI, IGAZGATÁSI, OKTATÁSI, SZELLEMI, EGYHÁZI KÖZPONT	A város nagytérségi közlekedési kapcsolatrendszerének javítása	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
	Térségi kihatású városi szolgáltatások fejlesztése és színvonalemelése	+	+	+	+	+	+	+	+				
	Oktatási funkciók kiteljesítése	+				+	+	+			+	+	

4. KIINDULÓ ADATOK A TOVÁBBI TERVEZÉSI FELADATOKHOZ

4.1. A stratégiához és a településrendezési eszközök készítéséhez szükséges társadalmi, gazdasági és környezeti adatok meghatározása

A 2015-ben elfogadott (2016-ban módosított) ITS-hez elkészült a 314/2012. (XI.8.) Korm. rend. tartalmi követelményei szerinti Megalapozó Vizsgálat, amely - egyes statisztikai adatok vonatkozásában elvégzendő aktualizálás mellett - tartalmazza mindazokat a társadalmi, gazdasági és környezeti adatokat, amelyek a településrendezési eszközök készítéséhez szükségesek. Ezért az alábbiakban csak egy rövid - aktualizált - összefoglaló kerül bemutatásra e három témakört illetően.

Társadalmi alapadatok

Pápa állandó és lakónépessége hasonlóan az országos és a Veszprém megyei tendenciához folyamatosan csökkent 2001 és 2016 között. 2016. január 1-én 31.011 fő volt a város lakónépessége. A két népszámlálás között a város lakónépessége 2011-re a 2001. évi 94,7%-ára csökkent, mely jelentős népességvesztésnek tekinthető. Pápán a lakó és állandó népesség közötti különbség a lakónépesség javára billen, ellentétben az országos és megyei értékekkel.

Összességében elmondható, hogy járási, megyei és országos viszonylatban is évek óta kevesebb az élveszületések, mint a halálozások száma, tehát a helyi társadalom évről évre fogyatkozik. Pápa esetében folyamatos ingadozás figyelhető meg a természetes szaporodás tekintetében, kiemelkedő eltérést mutat a 2003. évi -5,3-as, illetve a 2010. évi -4,6-os érték. 2010-től egy folyamatos mérséklődés kezdődött a természetes fogyásban, 2013-ban -2,1 ezrelékre javult ez a mutató, ettől kezdve azonban ismét romló a tendencia, a 2015. évi érték már -4,9 ezrelék. A természetes szaporodás negatív értékéhez adódik a vándorlási különbözet szintén negatív értéke. Kedvező változás ugyanakkor, hogy a 2011. évi mélypontot követően a vándorlási különbözet évről évre mérséklődik, és 2014-ben a vándorlási egyenleg pozitív volt. A természetes szaporodás és a vándorlási egyenleg együttes hatásának köszönhető, hogy a teljes népmozgalom, azaz a tényleges szaporodás értéke továbbra is negatív, tehát folyamatos Pápa város népességének csökkenése.

Az aktív korúak és a 14 év alattiak száma is csökkent 2001 és 2015 között, ezzel szemben a 60 évnél idősebbek számának folyamatos emelkedése figyelhető meg. Egyértelműen megállapítható, hogy Pápa lakosai körében a folyamatos, de lassú mértékű fogyás mellett az elöregedés is jellemző tendencia. Az eltartott népesség rátája az elmúlt években folyamatos és egyenletes növekedést mutat. A gyermeknépesség eltartottsági mutatója tekintetében folyamatos és lassú csökkenés figyelhető meg az elmúlt évek során. Ez azt jelenti, hogy gyorsabban csökken a fiatalok száma, mint az aktív korúaké, ami így összességében egyre kisebb mértékű terhet jelent a munkavállalókra nézve. Az időskorúak száma ellenben lassú, de folyamatos növekedést mutat ugyanebben az időszakban, így az aktív korúak számára kismértékben, de egyre nagyobb terhet jelent az időskorúak ellátása.

Az érettségivel, mint legmagasabb iskolai végzettséggel rendelkezők aránya jelentősen emelkedett 2001 és 2011 között (20,9%-ról 27,3%-ra), és értéke az országos átlaghoz közelít, viszont elmarad a megye többi járásközpontja átlagához képest (2011-ben 29,5%). Érdemes külön kiemelni az érettségi nélküli középfokú végzettséggel rendelkezők arányát, hiszen e tekintetben lényegesen magasabb értékeket látunk 2001-ben (25,3%) és 2011-ben (23,0%) is a

megyei járásközpontok és az országos átlaghoz képest, ami feltehetőleg a helyben található szakképzésnek köszönhető. Az egyetemi, főiskolai vagy egyéb oklevéllel rendelkezők száma és aránya egyértelműen növekedett 2011-ben 2001-hez képest (9,6%, illetve 13,5%), de még így is elmarad az országos és a megyei járásközpontok átlagától.

Pápa városa a Közép-Dunántúl nyugati részének meghatározó feldolgozóipari és szolgáltatási központja. Ennek megfelelően a foglalkoztatottak jelentős része, kb. 32%-a - a 2011-es népszámlálási adatok szerint - az ipari ágazatban talált magának munkát, ami leginkább a városban jelen lévő feldolgozóipari, építőipari, élelmiszer-ipari, gépipari és faipari cégeknek köszönhető. Az adatokból az is látszik, hogy elenyésző a mezőgazdaságban foglalkoztatottak száma, ami megerősíti a város feldolgozóipari és szolgáltatási központi szerepkörét. A 2011-es népszámlálási adatok alapján a munkavállalók kb. negyede naponta ingázik munkavállalás céljából más településre,

A felsőfokú végzettségűek aránya a Belváros, Alsóváros, Felsőváros, Belső Várkert, Tókertváros és Malomkerti lakópark városrészekben meghaladja a városi átlagot. Ehhez illeszkedően ugyanezen városrészekben a pápai átlaghoz képest kisebb az alacsony presztízsű foglalkoztatási csoportokban foglalkoztatottak aránya, míg a többi részen ebből adódóan magasabb.

Gazdasági alapadatok

Pápan a regisztrált vállalkozások száma 4.498 db, míg a működő vállalkozások száma 2.097 db volt a 2015-ös, illetve 2014-es adatok alapján. Ha a 2000-2015 közötti tágabb időintervallumot vesszük alapul, akkor a statisztikai adatok alapján az látható, hogy egy viszonylag szűk spektrumon belül mozgott ezen időszakban a működő vállalkozások száma. A 2015-ös adat gyakorlatilag megegyezik a 2001-essel.

A megyében 2014-ben működő 1-9 fős (mikro)vállalkozások közel 10%-a, a 10-49 fős (kis)vállalkozásoknak valamivel több mint 10%-a működött Pápan. A városban található továbbá a megye középvállalkozásai közül 10 db, míg nagyvállalati kategóriába tartozó, 250 főnél több alkalmazottat foglalkoztató gazdasági szervezetek közül 3 működik Pápan. Ezek az adatok, valamint az a tény, hogy a működő vállalkozások száma gyakorlatilag nem változott másfél évtized alatt, Pápa városának megyén belül betöltött jelentős gazdasági szerepére utal.

Nemzetgazdasági ágak szerint vizsgálva a vállalkozások megoszlását az látható, hogy a legnagyobb számban a kereskedelem, gépjárműjavítás ágban működtek vállalkozások. Ezt követi a tudományos, műszaki tevékenység, az építőipar, az adminisztratív és szolgáltatást támogató tevékenység és a feldolgozóipar. Ezen túlmenően nem elhanyagolható a szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás ágazatban érdekelt gazdasági szervezetek száma sem.

A város gazdasági erejének megítélését segíti az egy lakosra jutó bruttó hozzáadott érték vizsgálata. Az adatokból az látszik, hogy Pápan a megyei járásközpontok és az országos átlaghoz képest alacsonyabb hozzáadott értékű munkahelyek vannak, tehát a város gazdasági ereje a viszonylag nagyszámú működő vállalkozás ellenére is tartogat még fejlődési lehetőségeket.

Pápan a századfordulótól vannak jelen a nagyobb ipari üzemek, melyek közül napjainkban elsősorban a feldolgozóipari, építőipari, élelmiszer-ipari gyárak, valamint a gépgyártással,

faiparral foglalkozó kis- és középvállalkozások a meghatározóak. Pápa az ország egyik legdinamikusabban fejlődő városa, melyhez nagyban hozzájárul az országos viszonylatban fejlettnak mondható Ipari Park is. Ez még akkor is igaz, ha egyébként a feldolgozóipari és építőipari vállalkozások száma az utóbbi években lassú, de folyamatosan csökkenést mutat.

A szolgáltatáson belül jelentősnek mondható Pápán a szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás szektorban tevékenykedő vállalkozások száma is. A vendégéjszakák száma 2008-ig folyamatosan és dinamikusan emelkedett, majd 2009-ben elérte a csúcspontját (42.611 éjszaka). Ezt követően stagnált, némileg mérséklődött 2013-ra. A következő évben, 2014-ben viszont 51.816 vendégéjszakát regisztráltak Pápa szálláshelyein. Figyelemre méltóan magas, 78,6% a külföldi vendégéjszakák aránya a szálláshelyeken.

Környezeti alapadatok

Két egymástól karakteresen eltérő tájegység, a Dunántúli-középhegység, és a Kisalföld található a város határában, amely a Pápai síkság elnevezésű kistájon fekszik. Pápa belvárosa lényegében egy nagy hordalékkúpra épült, amelynek kialakulása a mainál jóval csapadékosabb körülmények között, a vidék meghatározó vízfolyásának, a Tapolcának és mellékvízeinek volt köszönhető. A Pápai-síkság felszíne sehol sem tökéletesen sík, mindenütt található rajta kisebb-nagyobb kiemelkedések, amelyeket a népi nyelv "hegyeknek" nevez. A város területén ilyen az Öreghegy vagy Nagyhanta tengerszint feletti 182 illetve 172 méterrel, a Kishegy vagy Kishanta 164 méterrel, a Törzsökhegy 166 méterrel.

Pápa egyik legfontosabb jellegzetessége, épített illetve természeti öröksége a Belvárosban álló Esterházy-kastély, és a hozzá tartozó a Belső-Várkert, mely helyi jelentőségű Természetvédelmi Terület. Országos jelentőségű védett természeti terület a Tapolcafői láprét, mely botanikai ritkaságai révén kiemelt védelmet igényel. A közigazgatási határt nem érinti Natura2000 terület, s a Nemzeti Ökológiai Hálózat ökológiai folyosó területe csupán néhány kisebb foltban jelentkezik Pápán.

Az Esterházy-kastélyhoz tartozó, valaha igazi kastélyparkként funkcionáló terület, Pápa egyik legszebb és legértékesebb zöldterülete, amely a jövőben is védelmet és gondozást igényel. Sajnos ugyanez nem mondható el a Tapolca medrére: a valaha a belvároson keresztül folyó patak medrét a Tapolca elapadását követően részben beépítették. A Belváros, mint középkori utcahálózattal rendelkező településrész, zöldfelületekben szegény. A terület utcáinak kb. a fele fásítatlan, ennek okai részben a viszonylag keskeny utcák, a forgalmi és parkolási területigény, valamint az egyébként jól kiépített közműhálózat.

Pápa környezete a felszín alatti vizek szempontjából fokozottan érzékeny minőségű, vízbázisa sérülékeny. A tapolcafői vízbázis az É-i Bakony ÉNy-i előterében fakadt forrásokra települt. Vízbázisra veszélyes, potenciálisan veszélyes (beavatkozást igénylő) szennyező források: Tapolcafő község, Tapolcafő-Kőhányási felhagyott bányagödrök, Bakonyjákó szennyvízürítő és a hulladéklerakó.

Pápa város vízrendezési szempontból rendkívül kedvezőtlen adottságú település. A városközpontot kivéve az egész terület kis esésű, a talajvíz szinte mindenütt a terepszint közelében van. A közüzemi ivóvízvezeték-hálózatba, és a közcsatorna-hálózatba bekapcsolt lakások aránya is már elérte a 100%-ot.

Pápát a vízügyi ágazat, árvízvédelmet igénylő települések között nem tartja nyilván, azaz Pápa nem árvíz-veszélyeztetett település. Ez természetesen nem zárja ki, hogy hirtelen érkező nagy intenzitású és hosszabb ideig tartó csapadék nem okozhatna helyi vízkár eseményt. Az így jelentkező vízkár nagy valószínűséggel a vízelvezető rendszer kialakításának és annak karbantartásának hiányossága okozhatja.

A városi Környezetvédelmi Programban közzétett adatok vizsgálata azt mutatja, hogy a vizsgált komponensek közül a kén-dioxid, nitrogén-dioxid, illetve az ülepedő por szennyezettség alakulásának trendje télen általában a magasabb, nyáron alacsonyabb értékeket mutatnak, de több eddig nem bizonyított eredetű maximum adat is megjelent, amely feltehetően valamely távoli iparvidékhez, vagy helyi kazán üzemének indításához, esetleg a közeli vasút üzeméhez, vagy építési tevékenységhez köthető.

A rendszeres hulladékgyűjtés majdnem teljes körű a település lakásainak vonatkozásában, a bevont lakások aránya kicsivel a térségi, a megyei és az országos átlag felett van, ~97%-os aránnyal. A KÖZSZOLG Nonprofit Kft. által üzemeltetett hulladékkezelő (válogató és átrakó) a Szabó Dezső utcában működik.

4.2. A meghatározott területigényes elemek alapján, javaslat a műszaki infrastruktúra fő elemeinek térbeli rendjére és a terület-felhasználásra irányuló településszerkezeti változtatásokra

A város közigazgatási területét érintő legfontosabb úthálózati fejlesztés a 83. sz. főút gyorsforgalmi útként történő kiépítése. Ez a fejlesztés várhatóan már középtávon megvalósulhat. Ehhez kapcsolódó új hálózati elem a várost keleti irányból elkerülő tehermentesítő út nyomvonala. A keleti elkerülő része lesz annak a megyét kelet-nyugati irányban átszelő (88. sz. főút: Vát /86. sz. főút/ - Sárvár /84. sz. főút/ - Celldömölk térsége - Pápa - Kisbér - Oroszlány térsége - Környe - Tatabánya - Tát /10. sz. főút/), Pápát is érintő tervezett főútnak is, amely meglévő alsóbbrendű utak főúttá fejlesztésével valósulhat meg.

A megyei területrendezési tervben is meghatározott országos kerékpárúthálózat elemei közül a Balaton-Rába kerékpárút (Veszprém - Nagyvázsony - Kapolcs - Tapolca - Sümeg - Somlóvásárhely - Pápa - Árpás - Győr), Rába-Bakonyalja kerékpárút (Sárvár - Celldömölk - Mersevát - Pápa) érinti Pápa közigazgatási területét. A térségi kerékpárutak közül a Szany - Egyházaskesző - Pápa, a Pápa - Bakonyszücs, Bakonykoppány - Fenyőfő - Kisbér és a Pápa - Ganna - Magyarpolány - Ajka - Halimba - Taliándörögd - Kapolcs Térségi kerékpárút hálózat elemei érintik Pápát. Helyi jelentőségű új kerékpárútként a Kéttornyúlak városrészbe vezető és a repülőteret a várossal összekötő kerékpárút nyomvonala számára kell helyet biztosítani.

A Bázisreptér polgári logisztikai hasznosítása érdekében új beépítésre szánt gazdasági terület kijelölésére lesz szükség. A kifutópálya bővítése miatt a Pápa - Környe - Tatabánya vasútvonal érintett szakaszán nyomvonalkorrekciónak lesz szükség. Ugyancsak a repülőter fejlesztésével függ össze a belvárossal való közvetlen kapcsolat megteremtése, ami a Téglagyári út keleti elkerülőig történő meghosszabbítását igényli.

A város vízi közművesítése fokozatosan épült ki, de az egyes városrészekben még így is maradtak alacsony komfortfokozatú, illetve hiányosan közművesített lakások. A vízvezeték kiépítettsége a belterületen teljes körűnek tekinthető, és a külterületen fekvő városrészekben is biztosították a vízellátást, így új hálózati elemek kiépítése csak a még be nem épült

területeken válhat szükségessé. A szennyvízcsatorna hálózat a belterületen a város minden közterületi utcájában kiépítésre került. Fejlesztési cél a már korábban kijelölt, de még be nem épült fejlesztési területeknél a szennyvízcsatornák igény szerinti továbbépítése. Mind a központi részeken, mind pedig a külsőbb településrészeken előfordulnak kisebb, szűk utcák, amelyekben egyáltalán nem épült ki csapadékvíz elvezetés, ezek pótlása jelent fejlesztési célt.

A településfejlesztési koncepciót áthatja a kompakt városszerkezetre törekvés célja. Ezt az alapelvet szem előtt tartva az új területek extenzív fejlesztésbe vonása helyett a már korábban igénybe vett, de alulhasznosított területek átstrukturálásával, újrahasznosításával, intenzív megfejlesztésével kell megvalósítani a városfejlesztés céljait.

A településfejlesztési koncepcióban meghatározott fejlesztések jellemzően nem járnak új területigénybevételekkel. A fejlesztési célok a hatályos településrendezési eszközök keretei között megvalósíthatók, mivel jelentős területi tartalékok kijelölésére került sor a tervben. Új beépítésre szánt területek kijelölését az új településrendezési eszközökben sem igénylik a fejlesztési javaslatok, kivételt csak a repülőtér polgári - logisztikai - célú hasznosítását lehetővé tevő fejlesztéshez szükséges gazdasági célú beépítésre szánt terület jelent. Egyes fejlesztési célok funkcióváltással járó beavatkozásai (Téglagyári úti barnamezős terület rehabilitációja) övezeti átsorolást tesznek szükségessé.

4.3. Az örökségi értékek és a védettség bemutatása, javaslatok az örökség védelmére és az örökségi érték alapú, fenntartható fejlesztésre

A településfejlesztési koncepcióval párhuzamos tervezésben készült el Pápa város kulturális örökségvédelmi hatástanulmánya, amely a művi és régészeti értékvédelem kérdéseit részletesen tárgyalja. A tanulmány a 496/2016. (XII. 28.) Korm. Rendelet 12. mellékletében foglalt tartalmi követelményeknek megfelelően készült el, kiegészítve a 496/2016. (XII. 28.) Korm. Rendelet 13. melléklet szerinti régészeti és műemléki örökség tárgykörével foglalkozó tartalmi elemeivel. A felhasznált adatok a 2016. decemberében a Forster Központ által nyújtott adatszolgáltatásból származnak. A tanulmány készítésének célja, hogy az egyaránt szolgálja a településfejlesztési koncepció fejlesztési szándékainak és a készülő településrendezési eszközök megoldásainak hatásvizsgálatát. A Pápa történelmi Belváros és Alsóváros szabályozási tervéhez és helyi építési szabályzatához korábban készült örökségvédelmi hatástanulmány és a hatályos értékvédelmi rendelet szándékai az új tartalmi követelmények szerinti kulturális örökségvédelmi hatástanulmányban figyelembe vételre kerültek.

Az építetők befolyásolása a történeti hagyományok megőrzésére és az igényes építészeti kialakításra nehéz feladat. Ennek eszközei a hatályos jogszabályok szerinti településképi arculati kézikönyv és a településképi rendelet, valamint a helyi építési szabályzat. E dokumentumok a telekalakítást, a tömegformálást, az épületek, a homlokzatok és az utcaképek megjelenését szabályozzák.

A koncepció megvalósítását szolgáló eszköz- és intézményrendszer

A 314/2012. (XI.8.) Korm. rend. tartalmi követelményei szerint e fejezet kidolgozása abban az esetben szükséges, ha stratégia nem készül. Pápa integrált településfejlesztési stratégiája részletesen meghatározta a tervezett fejlesztések megvalósítását szolgáló eszköz- és

intézményrendszert. Az ott felvázolt és elfogadott működési rendszer a településfejlesztési koncepció megvalósítására is alkalmas.

Javaslat a koncepció és a változások nyomon követésére, a felülvizsgálat rendjére

---

A 314/2012. (XI.8.) Korm. rend. tartalmi követelményei szerint e fejezet kidolgozása abban az esetben szükséges, ha stratégia nem készül. Hasonlóan a fentiekhez, az ITS-ben rögzítésre került a monitoring rendszer és a felülvizsgálatok rendje. Településfejlesztési koncepció esetében az évenkénti monitoring nem indokolt.